

Nr 316.

Av herr **Spångberg**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 251, med förslag till lag om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område m. m.

Kungl. Maj:ts proposition nr 251, som innebär förslag till ändring av lag den 26 mars 1920 angående rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område, innehåller obestridligen vissa lättnader rörande de många förbehåll och villkor för sådan lösen, varmed nämnda lag är så belastad.

Vid lagens praktiska tillämpning har uppstått och kommer fortfarande att uppstå, även efter det nu föreliggande förslagets eventuella antagande, så många svårigheter för de nyttjanderättshavare, som söka lösningsrätt, att de flesta försök liksom hittills komma att misslyckas och endast ådraga en del fattiga personer gagnlösa utgifter.

Jag vill härmed anföra några fall, som kommit till min kännedom. Å hemmanet Bergsängs utskog i Gustav Adolfs socken i Värmland, en skog utgörande en del av de kronoskogar, som på grund av den uteblivna avvitrningen i länet kommit i bolagshänder, har å en ofruktbar myrmark genom en nybyggares arbete uppodlats och bebyggt ett torpställe, som för närvarande föder en häst och några nötkreatur. Torpefs innehavare L. J. Bengtsson har själv bekostat arbetet för byggnadernas uppförande och byggnadsvirkets förädlande. Virket är med vederbörlig tillåtelse uttaget på fastighetsägarens, Uddeholms bolag, skog.

Uddeholms bolag, som först under 1880 och 1890-talen kom i besittning av hela hemmanet Bergsäng, har erkänt, att det endast äger rotvärdet till timret i byggnaderna. Oaktat detta har tvist uppstått huruvida Bengtsson skall anses såsom ägare till byggnaderna.

Bolaget inlämnade år 1918 ansökan om Bengtssons avhysning från torpet, vilken ansökan beviljades genom utslag den 23 maj 1918 men upphävdes av Svea hovrätt den 11 oktober samma år. Därefter har bolaget anhängiggjort rättegång mot Bengtsson vid vederbörande häradsrätt, vilken rättegång ännu pågår och varvid tvisten om äganderätten till byggnaderna även föreligger till avgörande. På grund av dessa omständigheter har nyttjanderättshavarens åtgärder, att få sin rätt till inlösen av området erkänd, varit resultatlösa.

I ett annat liknande fall har nyttjanderättshavaren på ett brutalt sätt berövats sin rätt till inlösen. Det gäller det i Värmland bekanta fallet Alfred Bergström å torpet Dragsjöberg, där nyttjanderättshavaren bevisligen bekostat byggnadernas uppförande och sålunda bort äga rätt till inlösen.

Uddeholmsbolaget har oaktat detta lyckats utverka en häradsrättsdom om hans avhysning, vilken avhysning också verkställdes den 16 juli förlidet år, utan att vederbörande hade tid att invänta överdomstolens utslag i målet. Bergström och hans förfäder ha sedan förra hälften av 1700-talet brukat och som åbor innehaft torpet Dragsjöberg.

Berövad allt vad han ägt, byggnader, husdjur och redskap, har nu Bergström vid häradsrätten väckt talan om ersättning för sina förluster med avseende å byggnaderna.

I ett tredje fall har en arrendator N. A. Nylander, som innehaft ett 20-årigt arrendekontrakt å hemmanet Räbbräset under Graninge-
verken aktiebolag i Ångermanland, vilket kontrakt utgick den 14 mars 1921, likaledes själv nybyggt alla åbyggnader till gården, ehuru virket tagits å bolagets skog. Nylanders förfäder ha sedan 1820-talet, son efter fader, brukat hemmanet, som på 1750-talet skattesåldes av kronan till Graninge bruk. Bolaget har nyligen lyckats utverka vräkning å Nylander, därvid berövande honom rätten till inlösen av området.

Dessa fall äro icke att anse såsom enastående, utan utgöra tvärtom regel å de stora bruks- och bolagsdomänerna.

Virket till byggnaderna har i regel erhållits å rot å bolagens skogar, varefter allt arbete och övriga omkostnader bekostats av nyttjanderättshavarna, vilka ofta, far efter son, sedan århundraden innehaft sina torp och lägenheter.

Då sådana omständigheter, som i ovanstående exempel anförts, hindra tillämpningen av ifrågavarande lag tillåter jag mig hemställa,

att riksdagen måtte besluta sådan ändring eller tillägg i lag om rätt i vissa fall för nyttjanderätts-

havare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område, att i de fall då tvist kan uppstå, emedan jordägaren påstår sig hava rätt till viss del i byggnaderna, nyttjanderättshavaren tillerkännes rätt att till sig lösa denna jordägarens andel i byggnaderna.

Därjämte hemställes, att utskottet måtte verkställa den ändring av lagtexten, som kan föranledas av ett bifall till motionen.

Stockholm den 13 maj 1922.

August Spångberg.
